

Drazí čtenáři,

jistě zde nemusím zdůrazňovat, že březen je měsícem knihy. Stal se jím ve chvíli, kdy naši předkové pozbyli absolutní závislosti na jarním zpracovávání životodárné hroudy a mohli se věnovat vedle budoucího chleba také hrát. I robotizace vyhrožuje, že tradiční práce bude potřeba stále méně, a zaměření na zábavu že je oborem perspektivním. Dokládá to nejen počet TV programů a všemožných kyberprostorových sítí okolo nás, ale i zájem o sport, pohříchu pasivní, případně úspěšnost tuzemské produkce počítačových her. Pečuje-li Památník svým seriálem Krocení literární múzy o budoucí autory, zapojované do literární soutěže Skrytá paměť Moravy, rozhodně nemíří proti aktuálním trendům. Naopak, připojuje se aktivně také k mezinárodnímu projektu Book-start (S knížkou do života), podporující verbální a imaginativní schopnosti malých školáků a předškoláků prostřednictvím knih. Cílem současných i připravovaných muzejně výukových programů pro nejmenší je mimo jiné přesvědčit rodiče o nezastupitelnosti čtenářských dovedností pro rozvoj jejich dětí. Letos se také hodí poznamenat si do kalendáře blížící se Velký knižní čtvrtek 15. 5. , který nabídne 15 knižních novinek a také besedy s jejich autory (Knihovna Jiřího Mahena v Brně 22. 3.). Nejen březnu, kdy je více-méně povinná, ovšem sluší nová knížka!

Libor Kalina

Tání

Když taje sníh,
začíná hřát
pramenitá voda.
Vyhlíží lodivoda.

Když voní vzduch,
roste z něj sad,
zakořeněný klíny.
Bez délky stíny.

Když budí den,
plní se řeka
hrstmi všech břehů.
Dokolakoloběhů!

3 otázky pro Rychlonožku

Stal jste se, spolu se svými čtyřmi kamarády, jedním ze symbolů připravované výstavy Baví nás časopisy pro děti v Památníku písemnictví na Moravě. Těší Vás to, nebo spíše zavazuje?

Zanedlouho spolu s Mirkem Dušínem, Jarkem Metelkou, Jindrou Hojerem a Červenáčkem oslavíme stěží uvěřitelné osmdesátiny. To je i z literárně historického hlediska věk docela požehnaný, který zavazuje ke svědomitosti a rozvaze, s níž je třeba přistupovat k novým úkolům. Právě to jsou ale vlastnosti, kterých se mě osobně jaksi nedostává. Naštěstí na to nejsem sám, i po těch letech stále držíme partu a tak věřím, že to společně se ctí zvládneme.

Co si myslíte o současné časopisecké produkci pro kluky a holky?

Má můj obdiv! Stále si nedokážu vysvětlit, jak je možné, že v té dnešní konkurenci fejsbůků, tvíťů, jútubů, linkedlnů, tumblerů, instagramů, qzón, Myspeců a nevím ještě čeho všeho dalšího mohou oslovovat své čtenáře. Osobně proto věřím, že papírová podoba časopisů přetrvá, tak jako si dokázala poradit s narozením rozhlasu, příchodem filmu a televize a nejnověji i všech módních virtuálů.

Máte recept, jak by měl takový současný časopis pro děti a mládež vypadat, aby byl úspěšný jako byl kupříkladu Mladý hlasatel?

Nechtěl bych být neskromný, ale myslím, si, že recept mého otce Jaroslava Jestřába Foglara stále platí. I on se poučil od svých předchůdců i současníků a přidal to, co zajímalo tehdejší kluky a holky. Tedy především dobrodružné příběhy, ať kreslené nebo ke čtení, dobré a nápadité ilustrace, návody, jak si něco udělat sám či sama, trochu humoru, hádanek, kvízů a luštění. Když se i dnes přidá, jak si poradit ve městě, přírodě nebo při sportu, nemůžete šlápnout vedle. Otázkou zůstává, jak to typograficky poskládat a propagovat, na to už je ale má zkušenost, byť letitá, poněkud krátká.

Zrzavý a dobrotivý smolař Rychlonožka je člen fiktivního klubu Rychlé šípy, pětice hochů, hrdinů stejnojmenného komiksu, který v roce 1938 začal vycházet v časopisu Mladý hlasatel. Posléze se příběhy Rychlých šípů dočkaly také beletristického zpracování v titulech Záhada hlavolamu, Stínadla se bouří nebo Tajemství Velkého Vonta, následoval film i TV seriál. (1)

Krotíme múzy s lehkostí

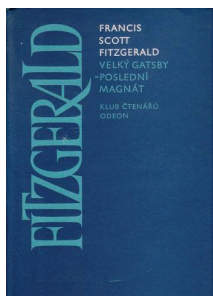

Je lehké zkrotit múzu? V souvislosti se semináři tvůrčího psaní, součástí literární soutěže Skrytá paměť Moravy, se nabízí jednoznačná odpověď. Mladí a zvědaví krotitelé nemají ostych ani zábrany ujmout se nezáluďných úkolů, při nichž škádlí svou fantazii a samostatně vymýšlejí krátké povídky nebo spolupracují na tvorbě společného příběhu. Rozhodně jim přitom neschází správná kuráž ani odvaha. Dokládají to zkušenosti lektorů Památníku písemnictví na Moravě z jedné ze základních škol v Jihlavě, Katolického gymnázia v Třebíči nebo Gymnázia P. Křížkovského s uměleckou profilací v Brně. Opět se projevila nespoutatelná fantazie mladých pisatelů, spojená s tvořivostí a živená nakažlivou tvůrčí náladou. Semináře „Krocení literární múzy“ mají za úkol přimět nenásilnou a přirozenou formou většinu zúčastněných k hravému způsobu literární práce, byť se zprvu jedná „pouze“ o drobné hrátky se slovy. Těšit se na krocení bez praskání bičem mohou kluci a holky spolu se slečnami a mladými muži v Kroměříži, v Dolních Kounicích, Šumperku, Vsetíně, Olomouci i v Rajhradě. Snad na ně budou múzy Kalliope, Euterpe, Erató, Thaleia a Melpomené podobně pyšné, jako na jejich předchůdce. (mš)

Baví nás časopisy pro děti

Od tisku časopisu Kinderfreund (Přítel dětí) okolo roku 1778 v Praze uplynulo 240 let. Po něm se ucházelo v Čechách a na Moravě o poučení a pobavení dětských čtenářů na 300 dalších periodických titulů. Jejich historií a odkazem se zabývá připravovaná výstava Baví nás časopisy pro děti, která naplní část prostor Památníku od 11. dubna do 14. října. Nepůjde o žádné suché převyprávění bohaté a dlouhé historie, jakkoli její mezníky budou pochopitelně připomenuty. A to jak obrazovou dokumentací, tak i dnes již vzácnými časopisy. Těžiště budou reprezentovat vybrané tituly, které vycházely v letech 1945 – 1989. Možnost opět do nich nahlédnout by mohla oslovit zejména pamětníky, kteří s nimi vyrůstali. Dnešním klukům a holkám výstava nabídne muzejně výukové programy. Při nich si prakticky vyzkouší práci v redakci, tedy činnosti redaktora, výtvarníka, grafika, dopisovatele a případně také nakladatele časopisu. Cílem je pomoci na svět novým třídním nebo školním časopisům, tištěným i elektronickým. Inspiraci budou příští editoři a novináři hledat v současných časopiseckých titulech, jejichž vydavatelé přijali nabídku stát se partnery výstavy. (kl)

Má oblíbená kniha – Velký Gatsby

Epický román amerického představitele „ztracené generace“ Francise Scotta Fitzgeralda čtenáře vtáhne do divoké éry jazzu a prohibice, kdy je společnost přísně rozdělena do tříd a podléhá až nesmyslným konvencím. Příběh vypráví mladý Nick Carraway. Přichází na Long Island s touhou stát se úspěšným obchodníkem na burze. Je fascinován tajemným zbohatlíkem Gatsbym a dozvídá se o jeho nešťastné minulosti a nenaplněné lásce ke slečně Daisy. Tu chce Gatsby po návratu z války znovu získat, navzdory jejímu

sňatku s jiným mužem. Děj spěje k tragickému vyvrcholení, kdy se Gatsby snaží ochránit svoji lásku před nebezpečím. Selhává však a je zabit, následně souzen jako vrah a podvodník. Vypravěč pozoruje, že ve světě takzvané vyšší společnosti není nic opravdové, všechny city jsou jednou velkou přetvářkou. Ačkoliv se zdálo, že měl Gatsby mnoho přátel, opak byl pravdou, na jeho pohřeb se nakonec dostaví pouze Nick a Gatsbyho otec. Dílo obsahuje myšlenky mladé generace, která zažila válku a je znechucena zavedeným životním stylem. Bohatost jazyka, přesná charakteristika postav a strhující napětí činí z románu stěžejní dílo literatury 20. let minulého století. (jok)

I prababičky byly in!

Ještě necelý měsíc bude v Památníku k vidění výstava Móda v dobovém tisku – inspirace z časopisů 20. a 30. let, ke které byl sestaven doprovodný program pro žáky 4. až 9. tříd základních škol. Poutavý název programu „I prababičky byly in!“ seznamuje studenty s prvorepublikovou módou, jak byla prezentována v tisku, mohou si zalistovat originálními starými časopisy, jež si porovnají s těmi dnešními. Také malí ná-

vštěvníci uvidí, jaké oblečení volili lidé do společnosti, jaké ke sportu a v čem se móda lišila od té současné. Příjemná slova z poznávacího výletu do Rajhradu napsali žáci VI.C ze ZŠ Křídlovická v Brně na svých webových stránkách: „...z ducha povznášející prohlídky chrámu jsme se přesunuli do prostor kláštera, kde na nás čekala sympatická paní průvodkyně ve zvláštním kostýmu, který nás měl naladit na program s názvem „I prababičky byly in“. Dozvěděli jsme se, jak vypadaly staré módní časopisy, co se nosilo před téměř sto lety, naučili jsme se rozeznat módu 20. a 30. let a nakonec nám bylo umožněno vyfotit se s dobovými módními doplňky a zahrát si tak na prvorepublikové hvězdy. V Památníku jsme jistě nebyli naposledy a jistě se sem brzy vrátíme...“ (mš)

Radost nejen pro nejmenší

V minulém roce rozšířil spolupráci s brněnským loutkovým Divadlem Radost jeden dar. Sbírky Památníku se rozrostly o 137 originálních scénářů, které byly inscenovány od vzniku divadla v roce 1947. Soubor čítající dvanáct členů působící v někdejší kině Orania v Bratislavské ulici se stal pro-

fesionálním souborem o dva roky později. Ihned začal stavět na vlastních dramaturgických počinech a rovněž tak na inscenování klasických kusů. Při zpracovávání a muzejní evidenci nám doslova ožívaly slavné inscenace jako např. Kainarova Zlatovláska, pohádka Dlouhý, Široký a Bystrozraký nebo texty o Bajajovi. Objevili jsme zde nejen kusy pro nejmenší, ale i pro mládež a dospělé jako např. hry Dvojník od F. Dürrenmata, Nos N. V. Gogola nebo Ostrov pokladů R. L. Stevensona. Pomyslnou přední latku drží inscenace Čapkových příběhů O pejskovi a kočičce (1986), která se hraje už více než 30 let. Současným ředitelem a autorem řady her je Vlastimil Peška, který stojí za nedávnou přestavbou celého divadla. Nové divadelní centrum obohatilo muzeum loutek s výstavním prostorem podobným korábu kotvícím na brněnské ulici Cejl. (jk)

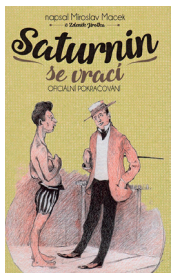
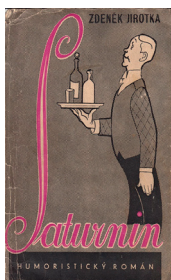
Interaktivní knihy Booko?

S rozvojem moderních technologií vstupuje knižní produkce stále častěji do virtuálního světa. V jedné z aplikací můžeme objevit interaktivní knihy Booko pro tablety a mobilní telefony, konkrétně desítky klasických i moderních knížek v nezvyklém designovém kabátku. Tištěná klasika je přizpůsobena dnešní době a zajímavě rozšiřuje čtenářské dovednosti, třeba zvýrazňováním čteného textu, doprovodnými animacemi, vzdělávacími hrami, zapojením vypravěče či reálnými zvuky daného prostředí. Vše doplňuje i mluvené slovo známých osobností – způsobem klasické audioknihy. V kategoriích „nové“ mohou malí čtenáři najít například tituly Lily a Momo, Můj psík nezbedník, Chobotem sem, chobotem tam,

mezi „nejpopulárnějšími“ nechybí texty Když jde malý bobr spát, Veselá zahrádka, Dášeňka čili život štěněte nebo „klasické“ knihy O zatoulaném sluníčku, U nás bydlí zvířata, Proč nekveteš? Inovativní funkce pomáhají s učením čtení, s vyhledáváním témat pomocí obrázkových ikon nebo vysvětlováním jednotlivých výrazů. Příložené jsou také pe-xesa, omalovánky nebo hra s vyhledáváním rýmů. Aplikace je možné dokonce vyzkoušet na sedm dní zdarma. Tedy už jen stačí položit otázku – Vyzkoušíte? (mš)

Není Saturnin náhodou Moravanem?

První vydání Saturnina má na svědomí Lidová tiskárna v Brně, v roce 1943 knihu vydalo pražské nakladatelství Fr. Borový. Jeho autor Zdeněk Jirotka se narodil ve Slezské Ostravě, reálie humeristického románu jsou spjaté s hlavním městem. „Saturnin vyškubnuv Miloušovi hořící cigaretu ze rtů, hodil ji do Vltavy“ – S (Saturnin), str. 40, „Slečna Barbora šlápla na brzdu a já jsem si uvědomil, že jsme ve vnitřní Praze“ – S, str. 232. Na nové příhody si Saturnin musel počkat 75 let. Pokračování Saturnin se vrací (Tiskárny Havlíčkův Brod 2017) pro nakladatelství XYZ (Albartos media Praha) napsal lékař, politik v. v., překladatel a publicista Miroslav Macek, narozen v Litomyšli, působící v Zábřehu. Také jeho děj z Prahy rychle uhýbá do dědečkova venkovského domu, situovaného do anonymního podhůří na soutok dvou říček. Reálie nejsou tím, na čem oba autoři ve shodě staví. „(Dědeček) se mne žertovně ptal, proč jsem nepřišel po řece se svou obyvací lodí. Chtěl jsem mu odpovědět, že mi v tom zabránily jezy četných elektráren, ale pak jsem si to rozmyslil.“ – S, str. 55. „Například blízké lázně Malé Březničky slibovaly jakési zábaly z drčeného březového listí a místní minerální vody“ – Ssv (Saturnin se vrací) str. 163. Miroslav Macek zapojuje do svého vyprávění přímé citace z Jirotkova opusu, pomáhající autenticitě: „Samozřejmě, že dědeček nemá kapesní hodinky poháněné elektřinou“ – S, str. 53 a Ssv str. 55 nebo „Můj život se podobá sestupu po zasněženém kopci, na němž se nachází klouzačka ukrytá pod sněhem...“ – Ssv, str. 29 a „Podobal jsem se člověku, který při sestupování se zasněženého kopce šlápl na klouzačku, ukrytou pod sněhem.“ – S, str. 9. Jinde souvislosti navazují: „Ukázal jsem jí srnu...“ – S, str. 107, „Když jsem jí nedávno do dopisu vložil nakreslenou scénku, která se jí snažím ukázat srnu pasoucí se u lesa, domnívala se nejprve, že jde o přiložený konzumační lístek z vinárny...“ – Ssv, str. 33. Mackovi rozhodně nelze upřít trefu do ducha i vypravěčského mistrovství. Jeho Saturnin se může čtenáři zdát schematictější, to je údělem každého pokračování. Ne každá z postav si zachovala svůj původní styl, například doktor Vlach je ještě „upovídánější“, čímž v Mackově Saturninovi ostatně „trpí“ i ostatní figury. Snad proto, že většinu děje posouvá vyprávění a nikoli strohý popis událostí, charakterizující předlohu. V přímé konfrontaci obou prvních vydání vyniká archaictější jazyk Jirotkův, podtržený i třičtvrtstoletím dělícím obě pravopisné normy. (lk)